

Opis zdania złożonego w ujęciu Zenona Klemensiewicza. Typy zdań złożonych parataktycznie

Anna Kozłowska

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego

- 1 Typy wypowiedzeń złożonych parataktycznie
- 2 Elementy poza związkami zdania

Wypowiedzenia łączne

Wypowiedzenie łączne –

wyraża łączność zestawiania elementów w czasie, przestrzeni albo jakieś inne powiązanie projektowane przez nadawcę.

PRZYKŁADY:

Jan wyszedł i zamknął drzwi.

Wziął głęboki oddech, a potem/po chwili to powiedział.

Platon głosił istnienie idei i wielu późniejszych filozofów przyjęło jego poglądy.

Ani to dobre, ani pożyteczne.

Nie tylko chciano zwycięstwa, ale wierzano w nie.

Wypowiedzenia przeciwstawne

Wypowiedzenie przeciwstawne –

wyraża różnicę między elementami lub rozumowanie typu
'A powinno wynikać z nie-B; zachodzi i A, i B'.

PRZYKŁADY:

Maria jest wysoka, a/natomiast Zosia niska.

*Moje stare mieszkanie miało tylko 30 metrów, zaś nowe –
dwukrotnie więcej.*

*Jan przyszedł na zebranie, ale nie odezwał się nawet słowem.
Obiecywał wiele, tymczasem niczego nie zrobił.*

Wypowiedzenia rozłączne

Wypowiedzenie rozłączne –

wyraża przekonanie, że zachodzi jeden z dwóch pomyślanych stanów (nie zawsze wzajemnie się wykluczających), przy czym nadawca nie wie, który z nich jest faktem.

PRZYKŁADY:

Byłam wczoraj zła lub coś mnie rozproszyło.

Postanowiliśmy grać w scrabble albo pójdziemy w góry.

**Byłam wczoraj w kinie albo robiłam zakupy.*

Wypowiedzenia wynikowe

Wypowiedzenie wynikowe –

wyraża zwykłą relację przyczynowo-skutkową lub tzw. przyczynę logiczną (wywnioskowaną na podstawie objawów).

PRZYKŁADY:

Dostała podwyżkę, więc została w firmie.

Przyjdzie ojciec, to ci da popalić.

Jest duszno: pewno będzie burza.

Nie przyszła, więc/to znaczy nie mogła.

Widzę jego rzeczy, więc był tu w ciągu dnia.

Wypowiedzenia włączne (uściślające)

Wypowiedzenie włączne –

wyraża operację doprecyzowania, uściślenia, wymieniania składników, parafrazowania lub interpretowania treści pierwszego wypowiedzenia.

PRZYKŁADY:

Jan zdał egzamin, innymi słowy, przeszedł na rok następny.

Pomógł mu, to znaczy/mianowicie znalazł dla niego pracę.

Nauka nie powinna tracić związku z życiem, słowem, trzeba ją budować z myślą o jej praktycznych zastosowaniach.

Stała się rzecz dziwna: oto stanął przede mną mój ojciec jak żywy.

Zachowuje się jak pies ogrodnika: sam nie zje i innym nie da.

Tzw. składniki dodatkowe

Składnik dodatkowy –

niedający się powiązać z jednym składnikiem, odnoszący się do całości wypowiedzenia.

- partykuły, np. *oczywiście, naturalnie, chyba, prawdopodobnie, może*
- elementy metatekstowe, np. *także, przeciwnie, po pierwsze. . . po drugie. . . , przede wszystkim, w końcu*
- wołacze i wykrzykniki, np. *moi kochani, Janku, o rany, psiakrew*

Dziękuję za uwagę :)

Temat następnego wykładu:
WPROWADZENIE DO SKŁADNI STRUKTURALNEJ.
Zapraszam!